

αὐτὸν ἐορτῶν ἐκτάτας ποιεῖν. Ὁμοίως καὶ [τῇ] τοῦ Προδρόμου καὶ τὸ δεκάεκαήμερον καὶ τὴν ἐβδομάδα τῆς λαμπρῆς· καὶ τὴν ἐβδομάδα τῆς ἀπὸ τῆς ν', ἣν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καλοῦμεν, τὰς δὲ ἀπὸ τὸ ἀντίπασ/μ· εἰς τῆς πεντηκοστῆς ἡμέρας· καὶ εἰς αὐτὰς ὁλοκαύλου-
τον¹ εἰς πάντα, πλὴν τετραδοπαρασκευῆς, κρατεῖν μονοπροσώπως, τὴν δὲ κοσμικὴν τὴν κρέας, τοὺς δὲ μοναχούς τὸν τυρὸν· εἶναι δὲ καὶ τὰς δύο ἐβδομάδας τῆς ἀποκρέου, τούτῃσι τῆς προφωνησίμου καὶ τῆς ἀποκρέου ἀκωλύτως· πάντας εἰς ἅπαντα, τοὺς δὲ μοναχούς εἰς τυρὸν καὶ ὦδιν, τοὺς δὲ κοσμικοὺς εἰς τὸ κρέας, παρεκτός τῶν τετραδοπαρασκευῶν αὐτῶν· ταύτας γὰρ ὁλοάγνας κρατεῖν, εἰ δυνατόν, καὶ ὁ βα-
ρίων χωρὶς καὶ εἰς ὁπλῇ νηστεύειν, ὄρισται [113 C].

τυροῦ καὶ ὠτοῦ· τῇ δὲ μεγάλῃν μ' [ib. D]
μετέμειν, ὁμοίως καὶ τοὺς μοναχούς· τῷ δὲ σαβ-
βάτῳ καὶ τῇ κυριακῇ ἐσθίειν ἀμφοτέρους ἐλαίον καὶ
πίνειν οἶνον· εἰ δὲ οὐ [ib. E].

γάλακτος· τὴν δὲ μεγάλῃν μ', ὡς ἐν τῷ πρώτῳ
ὄρισταί· ὅρων [114 B].

τοῦ δεῖπνου καὶ τοῦ ὕπνου, ὅταν [ib. E]
οἱ εἰδόντες τὸν ν']

Καὶ ἀπρόθετος, ὀλιγώτερον πολὺν κατὰ πάντα, ὀλι-
γαυμάρτητος καὶ προθύμου καὶ ἐμψόβου ἐπιτιμηθῇ ἐν
πάτῃ καὶ κατὰ πάντα, ἵνα καὶ οὕτως [ib. E].

Ἀμαρτημάτων, ἤγουν εἰς τοὺς πολλάκις ἐν πολλοῖς
πεσόντες καὶ εἰς διαφόρους τρόπους, ἢ πάλιν εἰς
ὄγκον ἀμαρτημάτων [115 A].

κακῇ, ἅτε εἰς φόνους ἢ παρὰ φύσιν καὶ οὕτως]

προσίτη ζυμῇ [ib. B].

καυθεῖν, καταφλεῖν]

Ἐὰν δὲ τοῦτο μὴ δυνήθωμεν, σπουδάζομεν τὰς
γῶν ἐαυτῶν ψυχὰς τῆς αἰωνίου κρίσεως ῥύσασθαι
[*Nec plura in codice : quae in editis supersunt*,
abundant et aliena videntur, a p. 116 D ad
117 E].

II.

EX ALIA EJUSDEM CANONARII EDITIONE (a).

Νομοκάνων σὺν Θεῷ ἀγιωτάτου ἐσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Νεστευτοῦ περὶ ἐξαγορεύσεως διαφορᾶς καὶ
περὶ ἀμαρτημάτων.

NOMOCANON, cum auxilio Dei, sanctissimi pii patris nostri Joannis Jejunatoris, de confessionis differentia et de peccatis.

Ὅτι δεῖ τὸν ἐξομολογούμενον κρύψαι τὰ ἀμαρτή-
ματα τῷ πνευματικῷ αὐτοῦ πατρὶ, μὴ νομίζειν τοῦτον
ὡς ἄνθρωπον², ἀλλ' ὡς αὐτὸν τὸν Θεὸν τὸν Κύριον
ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν θέλοντα κρίναι δικαίους
καὶ ἀμαρτωλούς.

Ὅτι δεῖ τὸν τὰς ἐξομολογήσεις καταδεχόμενον μὴ
ὡς ἕτερον ταύτας ἀποῤῃσθαι, ἀλλ' ὡς τὰς ἀμαρτίας
αὐτοῦ ἀναδέχεσθαι³.

Ἰστανὶ δὲ τὸν μέλλοντα ἐξομολογήσασθαι ἔμ-
προσθεῖν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ, καὶ βάλλειν μετανοίας
τρεῖς, καὶ πίπτειν ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ
ἐπεριπτῆν αὐτὸν, οὕτως· Πῶς, κύριε ἀδελφε, ἢ πέ-
νον, ἢ κυρία ἀδελφή, ἐν πρώτοις, πῶς ἐρῶμαι ἢ περ-
θινίᾳ σου διὰ πορνείας κ. τ. ε.

[*Pergunt ea quae describuntur in secundo Mo-
rini libello*, p. 119 E.]

Ὅτι τὸ ταπεινὸν καὶ συντετριμμένον καὶ εὐμετά-
στον τοῦ ἐξαγορεύοντος καὶ ἡ πείρα καὶ ἡ σύγκρισις⁴

τοῦ ἀναδεχομένου τὸν ἐξομολογούμενον εὐσύνγνωστα⁵,
ἤγουν ταχυσυγχώρητα ἀμαρτήματα καὶ κούφας τὰς
ἐπιτιμήσεις, εἴ τοι ἑλαφρὰς εἰσθῶς ποιεῖ⁶.

Ὅτι δεῖ τὸν δεχόμενον τὴν ἐξομολόγησιν μὴ εἰς
ὄγκον, μήδε εἰς πλῆθος βλέπειν⁷ ἀμαρτημάτων, εἰ
καὶ ὑπὲρ φύσιν⁸ εἰσὶ τὰ ἀμαρτήματα· ἀλλ' εἰς μόνον
φορεῖ τὴν τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγγίαν⁹, καὶ πᾶσαν ἱλα-
ρότητα καὶ χρηστολογίαν ἔχειν τότε πρὸς τὸν ἐξομολο-
γούμενον¹⁰· καὶ τὸν ἐξομολογούμενον δὲ πεπιστευ-
μένον εἶναι ὅτι ὥσπερ ὁ νηπτὴρ τὸν ῥύπον ὑποδέχεται
τοῦ νηπτωμένου, οὕτω καὶ αὐτὸν σαφῶς εἰδέναι γὰρ,
ὅτι παρόμοιος ὁ τὴν ἐξομολόγησιν δεχόμενος τὰ τοῦ
ἐξαγορεύοντος βυστάζειν βάρεν.

Περὶ τοῦ· πῶς δεῖ ἐξομολογεῖσθαι; λαμβάνειν γοῇ
[*Inde haec editio redit ad primum Morini libel-
lum* p. 77, *sed in parte fere media iterum deflectit*
*ad secundum et cum eo absolvitur. Harum vero ni-
hil in canonario quod nuper edidit Rhalli*, 19, 432].

(1) Ὁλοκαύλυτον. Hoc quoque vocabulum, ut etiam
alia nostra, Cangio deest.

(a) E tribus codd. parisiensibus recentibus 1318 f.
27; 363 f. 69; 1152 f. 33, qui hic eodem ordine mihi
erunt A, B, Γ. Vix autem unius horum Morino lectus
est, qui sua e romanis accepit.

(2) Ἀμαρτήματα ἄνθρωπον μὴ ὡς ἄνθρωπον, ἀλλ' ὡς
αὐτῷ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Θεῷ B. Ἐγκαρῶν πταίσματα
ἄνθρωπον μὴδ' ἄνθρωπον, ἀλλὰ αὐτῷ εἰ τῷ Θεῷ Γ. —

(3) Ὁς· ἐτέρῳ B. Ἀλλ' ὡς τὰς ἐαυτοῦ ἀνάδ. ἀμ. καὶ
ἐαυτῶν ἐαυτοῖς διατίθεσθαι B. Μὴ δ' ἐτέρῳ, ἀλλὰ τὰς
ἐαυτοῦ ἀναδεχόμενος ἀμαρτίας Γ. — (4) Ὅτι δεῖ τὸ τ.
κ. σ. καὶ πιστὸν καὶ εὐμετάδοτον καὶ πείρα κ. σ. Γ.
— (5) Εὐσύνγνωστον Γ. — (6) Εἰσθῶς ποιεῖν B. —
(7) Βλέπειν Γ. — (8) Ἀμ. μήδε ὑπὲρ φ. καὶ παρὰ φύσιν
μόνον. — (9) Θεοῦ ἀγαθότητα καὶ εὖσ. κ. Παρ. ἔχειν.
— (10) Πρὸς τ. ἐξομολογούμενον πῶς δεῖ ἐξομολογεῖσθαι
λαμβάνειν δεῖ...

III.

EX EDITIONE TERTIA EJUSDEM LIBRI POENITENTIALIS.

Ἰωάννου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Νηστευτοῦ λόγος πρὸς τὸν μέλλοντα ἐξαγορεύσαι τὸν ἑαυτοῦ πνευματικὸν πατέρα.

Joannis Patriarchæ CP. Jejunatoris sermo ad eum qui peccatorum confessionem editurus est patri suo spirituali.

‘Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Μονογενὴς [V. Morin *Comment. cit. App.*, p. 91-97] τοὺς νεκροὺς ἐγείρειαι.

I.

Ἄλλοι δὲ εἰσὺ μολυσμοὶ τινες, εἰς οὓς ἐὰν περιπέσῃ ὁ ἱερεὺς καὶ μάλιστα μοναχὸς, ἢ ὁ χωρὶς τοῦ γυναικα πρὸς καιρὸν λαμβάνειν χειροτονούμενος, [μὴ] τινὰ στάσιν τῆς ἱερουργίας πάλιν ἱερουργῇ, καθὼς καὶ ὁ μακάριος ἐκάνονισε ἀπόστολος 1· λέγει γὰρ οὗτος περὶ δικήνων καὶ πρεσβυτέρων· «Ὅτι δικήκονος ἐν χεῖλεσι μιαν· «θεὶς καὶ μέγρι τούτου ἡμαρτηκέναι ὁμολογήσας, τῆς «μὲν λειτουργίας ἐπισχεθῆσεται, τοῦ δὲ 2 μετῆγειν τῶν «θεῶν μυστηρίων 3 ἅμα τοῖς διακόνους ἀξιωθήσεται· «τὸ αὐτὸ καὶ πρεσβύτερος. Εἰ δέ τις 4 πλεῖον φωρα· «θεῖν τούτου ἡμαρτηκώς, ἐν οἷῳ ἂν εἴη βαλμῶ, κα· «θαίρεισθω 5.»

Τὶ δὲ ἐστὶ τὸ ἐν χεῖλεσι μιανθεῖς 6; ἔγω μὲν οὐ γράφω τὸ τί ἐστὶ, καίπερ σαφῶς εἰδώς· ὁ δὲ πράξας, φανερώσει τοῦτο. Καὶ ὁ δεξάμενος τὴν ἐξομολόγησιν, συγκρινάτω ἀσφαλῶς τὸν πατέρα. Οἱ δὲ τῶν ἱερέων γυναικίς τότε δεχέσθωσαν εἰς ἐξομολόγησιν, ὅταν τοὺς ἰδίους ἀνδράς ἐρωτήσωσι καὶ προσταξώσιν.

II.

Ἰδοὺ ἡ πρώτη διαφορά περὶ βρώσεως καὶ εὐχῆς. Τὰς δὲ τετραδοπαρασκευὰς τῶν χρόνων, ὅσον ἂν ἐπιτιμηθῶσιν, οἱ ἐξομολογούμενοι ἐσθίειν αὐτοὺς ἔλαιον μετὰ ὀσπρίων καὶ λαχάνων μόνων καὶ τῶν ἄλλων πάντων μὴ ἄπτεσθαι, τουτέστι τυρὸν, ὠδὸν καὶ ὀψάριον· καὶ οἶνον δὲ ἔχειν ὅρον πρὸς τὴν φύσιν ἢ προκίρῃσιν ἐκάστου· τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας ὀκωλύτως εἶναι ἐν παντὶ βρώσει καὶ πόσει. Ἐὰν δὲ καὶ ἐν ταῖς δυσὶ

ταύταις ἡμέραις δεσποτικῇ ἑορτῇ ἢ τῆς πανηγύως Θεοτόκου ἢ τοῦ Προδρόμου ἢ τῶν δώδεκα ἀποστόλων, καὶ ἐνὸς ἀπαντήτειν, ἵνα καὶ ταύτας ἐκλύσωσιν ἐν ἅπασιν ὡς καὶ τὰς ἄλλας τῆς ἐβδομάδος ἡμέρας. Τὰς δὲ δύο τεσσαρχοστὰς, τῶν τε ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν χριστουγέννων, κρατεῖτωσαν τὸ κρέας παντελῶς οἱ κοσμικοί. Τὴν δὲ μεγάλην τεσσαρχοστήν τὰς προγεγραμμένας δύο ἡμέρας κρατεῖτωσαν καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον. Τὰς δὲ λοιπὰς καταλύτωσαν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, μὴ ἐν κόρῳ δὲ, μηδὲ ἐν πλησμῶνῃ 7. Ἐὰν δὲ ὧσιν ἀσθενεῖς ἢ ἀπρόθυμοι, ἐσθιέτωσαν λελυμένοι εἰς πάντα, ἐν τε βρώσει καὶ πόσει. Τῇ μεγάλῃ δὲ πέμπτῃ καὶ τῇ μεγάλῃ σαββάτῳ μεταλαμβάνέτωσαν. Ὁσαύτως καὶ τῇ μεγάλῃ κυριακῇ, μεταλαμβάνέτωσαν τῶν θεῶν μυστηρίων, καὶ διαλύτωσαν, οἱ μὲν κοσμικοὶ κρέας· οἱ δὲ μοναχοί, τυρὸν καὶ τὰ λοιπὰ. Τὰ δὲ ἅγια χριστούγεννα καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων λαμβάνειν ἅγισμα καὶ διαλύειν.

III.

Καὶ οὗτος μὲν ὁ πρῶτος ὅρος παρ’ ἐμοὶ ὁ περὶ βρώσεως καὶ πόσεως. Ὁ δὲ δεύτερος, τοῖς εἰς τοὺς μὴ θέλοντας τοῦτο· τὰς μὲν δύο τετραδοπαρασκευὰς τρωγέτωσαν ἔλαιον καὶ ὀψάριον. Δευτέραν δὲ καὶ τρίτην καὶ πέμπτην, καὶ τυρὸν καὶ ὠδὸν· σάββατον δὲ καὶ κυριακὴν, κρέας· τὰ ἄλλα δὲ, καὶ εἰς τὸ πρῶτον ἀναγεγραμμένα εἰσὶν. Ἐν ἐκείνῳ γὰρ τῇ ἐπιτιμῇ καὶ τὸ κρέας καὶ πάντα ὅλας τὰς ἡμέρας ἐσθιέτωσαν, παρεκτὸς τῶν δύο ἡμερῶν ἁγνῶν τηρουμένων· εἰς τοὺς ὑγιαίνοντας δὲ μηδὲ τὸν ἔλαιον, εἰ δυνατόν 8, ἐσθίειν, μηδὲ τὸν οἶνον πίνειν· εὐχέσθωσαν δὲ διὰ τὸν νυχθήμερον τρίτον πάντες πρὶν πρὸ τοῦ πιᾶσαι ἔργον καὶ ἐν τῇ αἰρίτῳ, ὅταν θέλωσι φαγεῖν, καὶ ἐν τῇ ἐσπέρᾳ· κατὰ δὲ ἐκάστην εὐχὴν λεγέτωσαν τὸν πενήτηκοστὸν ψαλμὸν,

E paris. cod. 364 fol. 63-80, Sæc. xv. Quæ vero anecdota remanserunt, continentur fol. 63, 69. Eadem, sed alio tenore verborum, in 1318 fol. 51. Quæ vero apud Morinum exstant, exhibentur ut a libro pœnitentiali diversa, et inscribuntur: *Sermo de confessione et pœnitentia*, quæ certe aut libelli sequentis sive canonarii alia recensio sunt, aut alterutrius editionis Moriniana aliquod fragmentum. Cæterum ubi hic qualiscumque sermo explicat, nostra nova incipiunt, nec adeo tamen nova quin

pauca ex illis editis libellis interserantur.

(1) Ἀπόστολος. Lege Βασιλεῖος, cujus mox citatur can. LXX. — (2) Τὸ δὲ cod. — (3) Τῶν ἡγιασμάτων μετὰ τῶν δ. ed. — (4) Τὶ πλέον τούτου φωραθῇ τις ἡμ. ib. — (5) Ἄν ἡ Βαθμῶ καθαρῶθῇσεται ib. — (6) Μιανθεῖς. Non desunt Zonare et Balsamonis commentarii, proliores quidem quam honestiores, in hunc præcedentis canonis locum. Cf. Rhalli t. iv, p. 228-230. — (7) Ἰθαμὸν cod. — (8) Εἰ δυνατόν ἐσθιέσειν ib.

τὸ Ἅγιος δ' Θεὸς τρίτον, καὶ τὸ Πάτερ ἡμῶν, τὸ Κύριε ἐλέησον, οἱ μὲν τεσσαράκοντα, οἱ δὲ πενήκοντα, οἱ δὲ ἐξήκοντα, οἱ δὲ καὶ ἑκατὸν πρὸς ὃν αἰρεῖται φυλάττει· ἐν τοῖς ἀδυνάτοις δὲ, εἰ μὴ προαιρουμένοις, πολλάκις εἰκναι τέσσαρα· τὸ δὲ Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι ἀμαρτωλῶ, ἕως δωδεκα. Τὰς δὲ σαββατοκυριακάς καὶ τὰς ἑορτάς, γονυκλισίας κάτω μὴ ποιῶμεν, ἀλλὰ προσκυνήσεις μόνον. Ὁμοίως καὶ τὸ δωδεκάμερον καὶ ἀπὸ τὸ πάσχα ἕως τῶν ἁγίων πάντων. Καὶ γυναικες δὲ, ὅταν κεκωλυμένοι τῆς ἐκκλησίας ᾖσι, μόνον προσκυνήσεις ποιείτωσαν· γυναικῶν δὲ μὴ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, δέχεσθαι ἐξαγορεύσεις, εἰ μὴ τις ἂν πρὸς θάνατόν ἐστι καὶ προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς.

IV.

Τῆς θείας καὶ παναγίου τοῦ υπεραγίου καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν μακαρίας συμπαθείας καὶ χρηστότητος πάντως καὶ πανταχοῦ καὶ κατὰ πάντα εὐεργετούσης ἡμᾶς δι' οἰκίαν ἀγαθωσύνην καὶ τὰ ἡμῶν ἅπαντα ἐκκληρούσης θελήματος, χρὴ καὶ ἡμᾶς τοὺς κἂν μικρὸν ἑαυτοὺς ἐπιγινώσκουσιν βουλομένους διὰ τῆς οἰκείας προτευχῆς· εἰ δὲ μηδὲν ἄλλο ἰσχύοντες εἰσφέρειν, μᾶλλον δὲ οὐ προαιρούμεθα, κἂν τῆς

αὐτοῦ μεγαλοσύνης καὶ φιλάνθρωπίας ἀνακηρύττειν τὰ ἔνδοξα καὶ τῶν αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς φιλαμαρτήμονας καὶ ταπεινοὺς μεγίστων εὐεργετημάτων καὶ δωρεῶν ἀνακαλύπτειν τὰ ἐξαισια· πρὸ πάντων δὲ καὶ πάντων καὶ σὺν πᾶσι τὸ ποικίλον ἡμῶν καὶ διάφορον τῶν πολλῶν καὶ ἀσυγκρίτων ἡμῶν ἀμαρτημάτων τὰ χολεπὰ καὶ πολυειδῆ ἐπινοήματα, καὶ τῆς μεγάλης καὶ ἀρρήτου ἀνοχῆς καὶ μακροθυμίας τὴν ἄπειρον καὶ υπερβάλλουσαν φιλάνθρωπίαν εὐεργεσίαν τε καὶ ἐλεημοσύνην. Ὅσον γὰρ ἡμεῖς κατὰ γενεὰν πονηρότεροι καὶ αἰσχροίτεροι ἐκ κακούργου μηχανῆς καὶ ἡδονῆς σωματικῆς, τοσούτος ὁ περὶ πάντων ἀγαθός, ἡμῶν δὲ εὐσπλαγγνέστερος καὶ συμπαθέστερος καὶ ἀνεξικακώτερος καὶ εἷναι καὶ δεῖκνυται εἰς ἡμᾶς. Ἀρχομαι δὲ [*quae sequuntur exstant ibid. p. 1, p. 105 A ad 116 C*].

Καὶ μὴ καταδεξόμεθα ἀμαρτίας ἀλλοτρίαις συναπόλυσθαι, ἀλλὰ φοβηθῶμεν τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν φοβικὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ἐν ᾗ πάντων ἡμῶν τὰ ἀμαρτήματα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὄντα μέλλουσι κατακρίνειν ἡμᾶς ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ καὶ δικαίου καὶ ἀπρωτοπολήπτου κριτοῦ, ὅτι αὐτῷ μόνῳ πρέπει πᾶσα δοξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις ἅμα τῷ Πατρὶ σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

III.

EJUSDEM, DE SACRA LITURGIA.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ.

Sancti P. N. Joannis Jejunatoris, de mystica rerum sacrarum significatione.

ARGUMENTUM. Hic brevi allegoria explicantur Ecclesiae concha, mensa, exedra propositionis, sacrarium, pulpitum; tum diaconus, sacerdotes, eorumque vestimenta quadam; deinde antiphona, introitus, trisagium, crucis consignatio, thus, lineum antimipsium, discus, calix, velum *Aer* dietum, cochleare, etc.

Χρὴ μὲν τοῦ γινώσκειν ὑμᾶς ὅτι ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖσθαι ὑπὸ τῶν θείων καὶ πανευφρόνων¹ ἀποστόλων παρελάβομεν κατὰ μέμηρ-σιν τῆς τοῦ μαρτυρίου σκηνῆς².

Sanc necesse est noveritis id quod accepimus, scilicet ecclesiam ædificari juxta divinos et famigeratos apostolos ad imitationem tabernaculi testimonii.

E cod. paris. 2500 f. 206 v° 207, elegantissima manu scripta sæc. xii; ejus scripture vide aliquod fragmentum lapidi incisum in tabella huic tomo affixa, n. 1.

(1) ἡνευφρόνων, ut supra, statim ab initio libelli ad virgines. — (2) Σκηνῆς. Opera pretium erit huc

afferre veterum ecclesiarum sciographias, quales exstant in Goari *Eucholog.* p. 10-21, ed. Venet. 1730, Beverig. Pandect. t. ii, p. 244 ed. Ox. 1672. Sed neque omittas elegantem et doctissimam hac de re dissertat. B. P. Cahier (*Ann. de Philos.* t. xix, p. 344, 421).

Ἡ κόγχη τῆς ἐκκλησίας εἰς τύπον εἰληπται τοῦ κατὰ τὴν Βηθλεὲμ σπηλαίου¹.

Τράπεζα τὸν τοῦ Κυρίου τάφον αἰνίττεται.

Ἡ δὲ πρόθεσις τύπον φέρει τὸν τοῦ κρανίου τόπον², ἔνθα Χριστὸς ἐσταυρώθη.

Ὅλον γὰρ θυσιαστήριον λέγεται, διὰ τὸ τὰς θυσίας τηρεῖν³. λέγεται παρὰ πᾶσι καὶ βῆμα⁴, διὰ τὸ μέλλον τοῦ Χριστοῦ βῆμα⁵.

Ὁ δὲ ἄμβων σχῆμα ἦν τοῦ ἀποκυλισθέντος λίθου ἐκ τοῦ μνηματός⁶.

Ὁ δὲ διάκονος ὁ εὐαγγελιζόμενος τύπος ἦν τοῦ εὐαγγελιζομένου ἀγγέλου.

Οἱ δὲ ἱερεῖς κατὰ μίμησιν εἰσι τῆς ἁνω χοροστασίας, τῆς ἐνώπιον [τοῦ Θεοῦ]⁷, παρισταμένης δουλοπρεπῶς καὶ διαλεγομένης.

Τὸ ἐπιτραχιλίον τύπος ἦν τοῦ λεγομένου ὅτι δέσαντες τὸν Ἰησοῦν καὶ ἤγαγον [πρὸς] Πόντιον Πιλάτον⁸.

Ἡ δὲ στολὴ σημαίνει, ὅ τι ἐξ ἐρίου ἦν, τὸ πλανηθὲν πρόβατον ὃ ἤγαγεν ἐπὶ τῶν ὤμων ὁ Χριστός⁹.

Τὰ δὲ ἀντίφωνα εἰσι τῶν προσφητῶν αἱ προρρήσεις¹⁰.

Ἡ εἰσόδος τοῦ Εὐαγγελίου τὴν ἔλευσιν τῆς οἰκονομίας μηνύει¹¹.

Τὸ τρισάγιον σημαίνει τῶν ἀγγέλων τὸν ὕμνον¹².

Τὸ δὲ σφραγίζειν ὁ ἱερεὺς, κατὰ μίμησιν τῆς Χριστοῦ ἀναλήψεως, ἣ καὶ τοὺς ἀποστόλους ἐσφραγίζεν¹³.

Ὁ δὲ θυμιατὸς σημαίνει τὴν σύνθετον φύσιν τοῦ Χριστοῦ· τὸ μὲν σκεῦος δεικνύει τὴν ἀνθρωπότητα· οἱ δὲ ἀνθρακες [ουσίαν]¹⁴ τῆς θεότητος· ἡ εὐωδία τοῦ θυμιάματος μηνύει τὴν εὐωδίαν τοῦ Πνεύματος.

Τὸ δὲ εἰλιπὸν, ὃ ἐν τῇ τραπέζῃ ἀπλοῦται

Ecclesiae concha sumitur in typum Bethleemiticæ speluncae.

Mensa Domini sepulchrum repræsentat.

Propositionis vero exedra imaginem refert loci Calvarii in quo Christus crucifixus est.

Totum quidem sacrarium dicitur, eo quod sacrificia servat. Cunctis etiam dicitur suggestus ob futurum Christi tribunal.

Pulpitum autem figura est lapidis e monumento revoluti.

Diaconus quidem evangelium legens typus est angeli bona nuntiantis

Sacerdotes autem sunt ad imitandum supernam illam astantium coronam in conspectu Dei, præsto, servorum more, obedientium et electorum.

Collare illud præ se fert quod dictum est: « Ligaverunt Jesum et duxerunt ad Pontium Pilatum. »

Stola, quæ ex lana textitur, ovem errantem significat quod adduxit super humeros Christus.

Antiphonæ autem sunt prophetarum præconia.

Introitus evangelii adventum significat incarnationis.

Trisagium indicat angelici chori cantum.

Crucem vero in oblatis imprimit sacerdotes ad similitudinem ascensionis Christi, in qua apostolos cruce signavit.

Incensum autem oblatum innuit compositam Christi naturam: vas enim ostendit humanitatem; carbones vero [naturam] divinam; vapor incensi bonum Spiritus odorem præ se fert.

Lineum vero, quod in sacra mensa ex-

(1) Τὸ... σπήλαιον cod. — (2) Τόπον. Sic codex aperte. — (3) Τηρεῖν. De etymo non aestuandum. Sed præstat videre Banduri *Imp. Orient.* t. II, p. 893. — (4) Βῆμα. Cf. Goar l. c., p. 10. — (5) Βῆμα. Recensiorum lusns. — (6) Μνήματος. Ib. p. 13. — (7) Τῆς ἐνώπιον τοῖς παρισταμένης cod. depravat. — (8) Πιλά-

τον. Goar p. 96, n. 13. — (9) Χριστός. Id. p. 98. — (10) Προρρήσεις. Cf. idem, p. 107, n. 68, 70, 91. — (11) Μηνύει. Cf. idem, p. 24, n. 29; 108, n. 74. — (12) Ὑμνον. Cf., id. p. 46, n. 121. — (13) Ἐσφραγίζε. Id. p. 99, n. 31. — (14) Ἀνθρακες ἅν τῆς cod., quæ quidem lectio me fugit.

τῆ θειᾶ, εἰς τύπον ἂν εἴη τῆς σινδῶνος, δι' ἧς εὐρίθῃ¹ τὸ δεσποτικὸν σῶμα ὑπὸ Ἰωσήφ καὶ Νικοδήμου².

Ὁ δίσκος εἰς ὑπόδειγμα τίθεται ὥσπερ τῶν ὁ ἡλιακὸς δίσκος χωρεῖ τὸ φῶς, οὕτω καὶ οὗτος χωρεῖ τὸν Χριστὸν θυσιαζόμενον³.

Τὸ δὲ ποτήριον εἰς τύπον τῆς νέας διαθήκης, τῆς δεξαμένης τὸ ἐκχυθὲν αἷμα εἰς σωτηρίαν.

Ὁ δὲ ἀὴρ σημαίνει τὴν κλεῖσιν⁴ τοῦ μνήματος.

Ἡ δὲ μεγάλη εἵσοδος⁵ τύπος ἂν εἴη τῆς φάβεᾶς ἐκείνης ἐλευσέως, ἣν μέλλομεν πάντες γυμνοὶ καὶ ὡς κατὰ κριτοὺς παραστήναι. Εὐθύς δὲ καὶ μετὰ τὴν αὐτὴν εἵσοδον, ἐτοίμως αἱ θύραι κλείνεται, ὑποδεικνύον⁶ ἂν τοῦτο ἡμῖν τὴν φάβεᾶν ἐκείνην ἀπόφασιν, τό· « Περύεσθε ἀπ' ἐμοῦ. »

Ἄλλο τε δὲ μετὰ τοῦτο σημαίνει καὶ τὸ περικάλυμμα τοῦ θεόπτου Μωϋσέως, ὁ περιεκαλύπτετο ἡνίκα τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον σέλας ἔπεμπε, τῷ τῆς θεότητος ἡνωμένῳ φωτί· διὸ καὶ ὁ ἱερεὺς ὡς οἱ αἱ τῆς Μωϋσῆος δημηγορῶν τῷ λαῷ⁷.

Τὸ δὲ διὰ τῆς λειβίδος μεταλαμβάνειν⁸ τὴν τοῦ Ἰσαίου λαβίδα σημαίνει, δι' ἧς τὸν εἰς οὐρανοῦ ὑπεδέξατο ἄνθρακx.

plicatur, per me erit in signum sindonis qua involutum est corpus dominicum a Josepho et Nicodemo.

Tum discus in hunc significatum ponitur, ut quemadmodum solaris discus lucem, ita et is Christum contineat immolatum.

Deinde calix symbolum est novi fœderis, quod quidem effusum sanguinem in salutem accepit.

Velum dictum Aer designat clausuram monumenti.

At magnum introitum velim intelligas hunc formidandum accessum quo futurum est ut omnes nudi et tamquam rei consistamus. Statim autem post introitum fores apposite clauduntur, ut nobis præostendatur tremenda illa judicis sententia : « Discedite a me. »

Aliud autem velum etiam figurat, scilicet velamen quo Dei inspector Moyses texit faciem suam quum ex eo fulgur emicaret ob unitum sibi divinitatis lumen : ideoque sacerdos, ut alter propemodum Moyses, populo verba facit.

Quod vero cochleare sacra sumuntur, id fit respectu ad Isaiaë forcipem, quo carbonem è cœlo exceperit.

IV.

EJUSDEM SENARI AD MONACHUM.

Ἡ παραινέσις τοῦ ὁσιωτάτου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ.

Admonitio sanctissimi P. N. Joannis Jejunatoris.

MONACHUM. Legebam in eod. parisiensi 2743, fol. 151, versus haud ita infictos, sed continua descriptos serie, ut iam notarius velus quam recens publici catalogi scriptor metrica ne subodorati quidem sunt. At

(1) Ἰπνῶσι male cod. — (2) Νικοδήμου. Consonat id quod etiam nunc sacerdos depositis Sanctis, recitat : 'Ο εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν τὸ ἄχραντόν σου σῶμα, σινδῶνι καβαρῶ εὐλήσας καὶ ἀρώμασιν ἐν μνήματι καινῷ κηδεύσας ἀπέθετο. « Decorus Joseph, quum de ligno illibatam corpus tuum deposuisset, sindone munda et aromatibus involutum

in monumento novo, justa persolvens, deposuit. » Cf. Goar, p. 59, 112, n. 103. — (3) Θυσιαζόμενον. Ib. p. 100. — (4) Κλεῖσιν cod. Cf. ib. p. 105. — (5) Εἵσοδος. Vide Goar, p. 113, n. 110. — (6) Ὑποδεικνύων cod. Nisi quid exciderit, habes nominalivum, ut aiunt, absolutum — (7) Λαῷ. Ib. p. 105, n. 51. — (8) Λειβίδος μεταλαμβάνοντες cod. Cf. Goar, p. 129, n. 179.